

Clemens Kraft AS
Fridtjof Nansens plass 6
0160 OSLO

Vår dato: 24.11.2017
Vår ref.: 201204525-55
Arkiv: 312 / 033.C2
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Erlend Støle Hansen
22959826/esha@nve.no

Clemens Kraft AS – Søknad om tillatelse til utbygging av Storåna kraftverk og regulering av Hiavatnet i Hjelmeland kommune i Rogaland – NVEs vedtak

NVE har merket seg høringspartenes sterke motstand mot prosjektene i småkraftpakke Hjelmeland II. Mange av høringspartene har pekt på at det er mye utbygd vannkraft i regionen, og viktigheten av å skjerme disse vassdragene fra ytterligere utbygging. NVE mener en utbygging av Storåna kraftverk vil medføre store negative konsekvenser for landskap, friluftsliv og anadrom fisk. Vi vektlegger at Viglesdalen er et mye brukt friluftsområde. Etter vår vurdering vil en utbygging i vesentlig grad redusere inntrykkstyrken av fossene, og redusere opplevelsesverdiene langs turstien i Viglesdalen. NVE mener tiltakets uttak av vann står i motsetning til revisjonen av Årdalsvassdraget med slipp av minstevannføring fra Breiavatnet, hvor det var sentralt å sikre vanddekt areal i Storåna i tørre perioder av hensyn til forhold for anadrom fisk og bedre landskapsvirkningene i Viglesdalen. NVE mener tiltaket vil kunne føre til store negative konsekvenser for anadrom fisk på berørt strekning. NVE mener ulempene for allmenne og private interesser er større en fordelene, og kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. NVE avslår derfor søknaden om Storåna kraftverk og regulering av Hiavatnet. Vi kan ikke se at de finnes realistiske avbøtende tiltak som vil redusere ulempene i tilstrekkelig grad. Dette gjelder for eksempel utelatelse av regulering og høyere minstevannføring.

Søknaden

Clemens Kraft AS søker om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Storåna kraftverk og regulere Hiavatnet i Hjelmeland kommune i Rogaland. Kraftverket vil utnytte et fall på 275 meter i Storåna med inntak på kote 415 og kraftstasjon på kote 140. I tillegg skal Hiavatnet reguleres med 1,5 m mellom kote 413,1 og 414,6. Vannveien på 2500 meter er planlagt som sprengt tunell. Det er behov for omtrent 100 meter ny vei for tilkomst til kraftstasjonen. Middelvannføring i Storåna er 2,42 m³/s, og kraftverket er planlagt med maksimal slukeevne på 4,1 m³/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 9,5 MW, og etter planen gi en årlig produksjon på 39,9 GWh. Utbygginga vil føre til ytterligere redusert vassføring på en omtrent 2,8 km lang strekning i Storåna, som allerede har redusert vassføring fra utbygginga av Lysebotn kraftverk og overføring av Breiavatnet. Det er planlagt slipp av minstevassføring på 86 l/s i Storåna hele året.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsvæien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven sammen med søknaden om Lyngsåna kraftverk og Sandvassåna kraftverk i småkraftpakke Hjelmeland II. De er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknadene vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 27.6.2017 sammen med representanter for søkeren, Hjelmeland kommune, Fylkesmannen i Rogaland, Stavanger Turistforening, FNF Rogaland, Naturvernforbundet i Rogaland og flere privatpersoner.

Samtlige høringsuttalelser og Clemens Krafts tilsvaret til uttalelsene kan leses i sin helhet på sakens side på nve.no. NVE har mottatt følgende høringsuttalelser:

Hjelmeland kommune har fremmet innsigelse til søknaden om Storåna kraftverk med bakgrunn i negative konsekvenser for friluftsliv, landskap og biologisk mangfold.

Fylkesmannen i Rogaland har innsigelse til bygging av Storåna kraftverk i Hjelmeland kommune grunnet stor negativ virkning på nasjonale og vesentlige regionale interesser innen natur, landskap og friluftsliv.

Rogaland fylkeskommune har fremmet innsigelse til at det gis konsesjon for utbygging av Storåna kraftverk på grunn av konflikter med interesser knyttet til landskap, friluftsliv og naturmangfold.

Direktoratet for mineralforvaltning og Statens vegvesen har ingen vesentlige merknader til saken.

Statnett og **Lyse Elnett** har kommentert nettilkobling for kraftverket og uttaler at nettsituasjonen i området er presset. Tilkobling vurderes ikke driftsmessig forsvarlig med dagens nett eller med planlagte forsterkningstiltak.

Stavanger Turistforening er negative til planene, og viser til turstien til Viglesdalen som en av de mest populære og besøkte i regionen. Turistforeningen er bekymret for ytterligere redusert vannføring i vassdraget og redusert opplevelsesverdi av vassdraget med Hiafossen, Sendingsfossen, Granefossen og flere småvann/badekulper.

Forum for Natur og Friluftsliv Rogaland mener søknaden må avslås og mener planlagte inngrep og redusert vannføring vil ha en uforholdsmessig stor konsekvens for anadrom fisk, friluftsliv, naturopplevelse og landskap.

Naturvernforbundet i Rogaland er imot planene og mener at mye av vannkraftressursene i Rogaland allerede er utbygd. De viser også til det mye brukte friluftsområdet i Viglesdalen, fossene på berørt strekning, og mangler i kunnskapsgrunnlaget på biologisk mangfold i prosjektområdet.

Årdal Elveeigarlag påpeker at vandringshinder i Årdalselva er oppstrøms planlagt utløp, og at utbyggingen vil ha stor negativ effekt for laksen på denne viktige anadrome strekningen. De mener vurderingen av fisk er mangelfull i søknaden. Forholdene er imidlertid godt dokumentert i Årdalsprosjektet av Lyse/Uni Miljø ved elfiske og stamfisketellinger. Elveeierlaget mener avløp fra kraftverk må plasseres slik at den anadrome strekningen ikke berøres, og det må installeres omløpsventil. De viser også til at det drives aktiv kultivering oppstrøms vandringshinder med rognplanting av laks.

Norsk Folkehjelp Strand og Forsand er negative til prosjektet og uttaler at Viglesdalen er et av de flotteste turområdene i denne delen av Ryfylke. De mener den reduserte vannføringen vil være negativt for opplevelsesverdien på turen.

Lyse Produksjon mener regulering av Hiavatnet er uforenelig med minstevannføringskravet Lyse Produksjon er pålagt ved Kalltveit. De mener dagens vannføring i Storåna ikke må endres ved nye reguleringer, overføringer eller lignede slik at det påvirker Lyse Produksjon sin slipp og styring av minstevannføring. Lyse Produksjon hevder også å ha eiendomsrett til deler av fallet i Storåna som blir omfattet av omsøkte utbygging.

Hia sameie er negativ til utbyggingen og de mener eiendomsrettighetene ikke er avklart. De mener også utbyggingen vil medføre negative konsekvenser for landbruksinteressene og landskapsinntrykket av elva.

Privatpersonene Tjensvold, Larsen, Nessa, Egeland, Larsen, Folkvord, Schmidt, Hatløy, Hia, Eskeland og Breiland har alle uttalt seg negativt om utbygging av Storåna kraftverk. Motstanden er i hovedsak begrunnet med tiltakets ulemper for friluftsliv, landskapsopplevelsen, biologisk mangfold, anadrom fisk og at det er mye utbygd vannkraft i regionen.

Clemens Kraft har svart på høringsuttalelsene 21.6.2017. De viser til at utbygging av prosjektene i småkraftpakke Hjelmeland II blant annet vil medføre positive økonomiske ringvirkninger lokalt, både i utbyggings- og driftsfasen. Clemens Kraft bestrider ikke at vannføringen i elvene i Hjelmeland-prosjektene vil reduseres vesentlig, men de mener de negative konsekvensene av dette vil fremstå som langt mindre omfattende enn det bildet som tegnes i høringsuttalelsene.

Alle høringsuttalene og Clemens Krafts svar på uttalelsene kan leses i sin helhet på sakens side på nve.no.

NVEs vurdering

Storåna/Årdalvassdraget er regulert ved at feltet ovenfor Breiavatnet er overført til Lysebotn kraftverk. I revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Årdalvassdraget, Stølsåna og Lysevassdraget ble det i kongelig resolusjon 17.4.2015 satt krav om slipp av vann fra Breiavatnet til Storåna. Kravet er at det ved Kaltveit i Storåna (nedstrøms Nes og planlagt kraftstasjon Storåna kraftverk) minst skal være 2 m³/s i tiden 15.5-14.10, og 1,5 m³/s i tiden 15.10-14.5.

Middelvannføringen i Storåna er beregnet til 2,42 m³/s, og kraftverket er planlagt med en slukeevne på 170 % av middelvannføringen. Hiavatnet skal reguleres mellom kote 414,6 og 413,1. Det er planlagt minstevannføring på 86 l/s hele året, noe som tilsvarer alminnelig lavvannføring. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 52 dager i et middels vått år. Det vil ikke være dager med vannføring under planlagt minstevannføring pluss minste driftsvannføring. Tilsiget vil i slike tilfeller samles opp i reguleringsmagasinet. I følge søknaden vil kraftverket utnytte omtrent 82 % av tilgjengelig tilsig til kraftproduksjon. NVE mener konsekvensen av reduksjonen i vannføring i Storåna som følge av utbygging vil være avgjørende i vurderingen av søknaden.

Friluftsliv og landskap

Prosjektområdet er i en øst-vestgående dal, der planlagt utnyttet elvestrekning i Storåna ligger mellom inntak i Hiavatnet og kraftstasjonsområdet ved Nes. Området ligger i et landskapsområde registrert som høgheilandskap, og er ifølge rapporten *Vakre landskap i Rogaland* klassifisert som et regionalt viktig landskap. Turveien fra Nes til Viglesdalen går på en gammel driftevei bygget fra 1907-1912. Nes, og parkeringsplassen her, er en innfallspport til Stavanger Turistforenings hytte- og løypenett i området. Turistløypa fra Nes til Viglesdalen er ifølge Stavanger Turistforening mye brukt av turgåere i regionen. Turistforeningens hytte i Viglesdalen blir også beskrevet som en av de lettest tilgjengelige hyttene for barnefamilier. Høringsparter har uttalt at de forventer at bruken av friluftsområdene vil øke ytterligere når Ryfast åpner i 2019, og reduserer reisetiden fra større byområder. På den berørte strekningen

kommer en stedvis tett på Storåna, og en krysser over østenden av Hiavatnet. Fra turstien har en godt utsyn til Sendingfossen, Hiafossen og Granefossen som vil få redusert vannføring som følge av den omsøkte utbyggingen.

I revisjon av vassdraget ble det stilt krav om slipp av minstevannføring fra Breiavatnet hovedsakelig for å bedre forholdene for laks i det som beskrives som en av Rogalands beste lakseelver. Det også vektlagt at slipp minstevannføring fra Breiavatnet vil sikre vannføring i det populære turområdet i Viglesdalen i tørre perioder. Hiafossen og Sendingfossen er nevnt i departementets vurderinger i revisjonssaken.

NVE registrerer at alle høringsuttalelser som tar stilling til utbyggingsspørsmålet fraråder en utbygging av Storåna kraftverk. De fleste av disse høringsuttalelsene peker på negative konsekvenser for landskap og friluftsliv, med fraføring av vann i Storåna og fossene som de viktigste grunnene til å fraråde prosjektet.

Søknaden oppgir at 82 % av tilgjengelig vannmengde vil utnyttes i kraftverket. Det er planlagt en minstevannføring på 86 l/s hele året. NVE mener en utbygging av Storåna kraftverk vil utnytte mye av den gjenværende vannføringen i Storåna, og dynamikken i vannføringen vil i stor grad forsvinne etter utbygging. Etter vår vurdering vil en utbygging i vesentlig grad redusere inntrykkstyrken av fossene og redusere opplevelsesverdien langs turstien i Viglesdalen. Området ovenfor Nes og opp til Hiavatnet fremstår i dag som relativt urørt, selv om vannføringen i Storåna er redusert. Den gjenværende restvannføringen og minstevannføringsslippet fra Breiavatnet vurderes som viktig for friluftslivet. NVE kan ikke se at et alternativ uten regulering av Hiavatnet og høyere minstevannføring vil redusere ulempene i tilstrekkelig grad. Minstevannføringen vil trolig måtte være så høy at det vil gå vesentlig utover økonomien og lønnsomheten i prosjektet. NVE vektlegger også at det i revisjon av Storåna/Årdalsvassdraget er lagt noe vekt på at minstevannføring fra Breiavatnet vil være positivt for friluftsliv i Viglesdalen. Forholdet til landskap og friluftsliv har vært avgjørende i vurderingen av konsesjonsspørsmålet for Storåna kraftverk.

Anadrom fisk

Ifølge søknaden om Storåna kraftverk er det fra grunneierne opplyst at anadromt vandringshinder i Storåna er ved Djupingen, ved utløp av planlagt kraftstasjon. Biomangfoldrapporten som følger søknaden beskriver naturlig anadrom strekning i Storåna opp til Rusteinen. Det er omtrent 400 m ovenfor utløpet fra planlagt kraftstasjon. Fra Uni Miljøprosjekt med undersøkelser og tiltak i Årdalselva 2011-2015 går det frem at vandringshinder i Storåna er ved Rusteinen, og at det er registrert gytefisk helt opp til vandringshinderet. Rapportene beskriver strekningen som en typisk kulp/stryk-strekning med stilleflytende kulper og strie stryk. Substratet varierer i hovedsak i forhold til vannhastigheten med grus og sand i de roligere kulpene, og mer innslag av blokk og stein i strykene. I Svarthølen, helt øverst mot Rusteinen, er det mye blokk til tross for lav vannhastighet. Dette har antakelig sammenheng med ras fra bratte fjellsider. Rapportene beskriver også at det øverste gyteområdet av noen størrelse i Storåna ligger i kulpen Djupingen.

I Storåna og Årdalsvassdraget har det vært gjennomført rognplanting siden 2010 i regi av elveeierlaget og NJFF. Det har i hovedsak blitt lagt ut rogn i de nedre og aller øverste områdene av vassdraget. På strekningen ovenfor Rusteinen og opp til Sendingfossen har det blitt satt ut en betydelig mengde rogn av den totale utplantingen i vassdraget.

Fylkesmannen i Rogaland (FM) mener verdien for anadrom fisk på berørt strekning er satt for lavt i søknaden. De mener at ytterligere tap av produksjonsområder for laks og sjørret, i form av redusert vannføring på anadrom strekning, vil gjøre det vanskeligere å få tilbake en sjørretbestand med høstbart overskudd i vassdraget, samtidig som det vil redusere produksjonsgrunnlaget for en regionalt viktig

laksebestand. FM uttaler at i et vassdrag som er sterkt påvirket av vannkraftutbygging, er restverdiene i vassdraget enda viktigere å ta vare på, og FM vurderer derfor at verdiene knytt til elvemiljøet har høy verdi. Årdal Elveeierlag uttaler at vurderingen for fisk er mangelfull i søknaden, og de er undrende til at en utbygging som rammer et viktig gyteområde i Årdalselva dominert av storlaks, er satt til liten/middel verdi i søknaden. Elveeierlaget påpeker at vandringshinderet er ved Rusteinen, og at tiltaket vil ha stor negativ effekt for laks på denne viktige anadrome strekningen.

NVE legger til grunn kunnskapen fra de fiskefaglige undersøkelsene i oppfølgingen av fisk i Årdalsvassdraget, og mener det er klart at vandringshinder er ved Rusteinen. Omtrent 400 m naturlig anadrom strekning vil følgelig bli berørt av redusert vannføring som følge av utbyggingen. I tillegg vil strekningen ovenfor Rusteinen som blir benyttet til rognplanting også få redusert vannføring og vanndekt areal. NVE mener utbygging av Storåna kraftverk vil kunne være svært negativt for anadrom fisk på berørt strekning i tørre perioder. Da vil tilsig fra restfelt være lavt, og minstevannføring vil i stor grad måtte sikre vanndekt areal på strekningen. Etter vår vurdering vil planlagt minstevannføring i liten grad kunne sikre vanndekt areal i tørre perioder. NVE mener tiltakets konsekvenser for anadrom fisk i så måte står i motsetning til revisjonsvedtaket om slipp av minstevannføring fra Breiavatnet, hvor det var sentralt å sikre vanndekt areal i Storåna i tørre perioder, og dermed bedre forholdene for anadrom fisk. NVE viser til Olje- og energidepartementets vurderinger i revisjonen av Årdalsvassdraget.

Konklusjon

NVE har merket seg høringspartenes sterke motstand mot prosjektene i småkraftpakke Hjelmeland II. Mange av høringspartene har pekt på at det er mye utbygd vannkraft i regionen, og viktigheten av å skjerme disse vassdragene fra ytterligere utbygging. NVE mener en utbygging av Storåna kraftverk vil medføre store negative konsekvenser for landskap, friluftsliv og anadrom fisk. Vi vektlegger at Viglesdalen er et mye brukt friluftsområde. Etter vår vurdering vil en utbygging i vesentlig grad redusere inntrykkstyrken av fossene, og redusere opplevelsesverdiene langs turstien i Viglesdalen. NVE mener tiltakets uttak av vann står i motsetning til revisjonen av Årdalsvassdraget med slipp av minstevannføring fra Breiavatnet, hvor det var sentralt å sikre vanndekt areal i Storåna i tørre perioder av hensyn til forhold for anadrom fisk og bedre landskapsvirkningene i Viglesdalen. NVE mener tiltaket vil kunne føre til store negative konsekvenser for anadrom fisk på berørt strekning.

NVE mener ulempene for allmenne og private interesser er større en fordelene, og kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. NVE avslår derfor søknaden om Storåna kraftverk og regulering av Hiavatnet. Vi kan ikke se at de finnes realistiske avbøtende tiltak som vil redusere ulempene i tilstrekkelig grad. Dette gjelder for eksempel utelatelse av regulering og høyere minstevannføring.

Andre forhold

Noen høringsparter har også kommentert forholdet til terrestrisk miljø, og Lyse Produksjon har uttalt at regulering av Hiavatnet er uforenelig med deres krav om minstevannføring ved Kalltveit. Disse, og øvrige forhold, er ikke vurdert nærmere grunnet utfallet i saken. Vurderingene knyttet til Storåna og fossenes verdi for landskap og friluftsliv, samt ulemper for anadrom fisk, er alene nok til å konkludere med at konsesjon ikke kan bli gitt.

Om klage og klagerett

Dere kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jmfør forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er

begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Øystein Grundt
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Clemens Kraft AS v/Rune Sveinsen